

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

С.В. Матвеев

РОБОЧА ПРОГРАМА
РЕЛІГІЄЗНАВСТВО
(назва навчальної дисципліни)

підготовки перший (бакалаврський) рівень
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 08 «Право»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 081 «Право»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Право»
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни дисципліна професійної підготовки

2020 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

_____

(підпис)

І.В.Шаповалова

(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов

Протокол №1 від «28» серпня 2020 року

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

В.Ф. Баранівський

(прізвище, ініціали)

Розробники: Баранівський Василь Федорович, доктор філософських наук, професор

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни «Релігієзнавство» та проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Соціологія», «Філософія», «Політологія», «Історія України», «Історія держави і права зарубіжних країн».

Предметом вивчення дисципліни «Релігієзнавство» є вищого теоретичного рівня світогляду — світ загалом у щонайбільш узагальнених закономірностях, які характеризуються суб'єктно-об'єктними відношеннями («людина — світ»).

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредити ECTS.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладення навчальної дисципліни «Релігієзнавство» є надання базових уявлень в галузі наукового релігієзнавства, що сприяють формуванню системи знань про релігійні системи, закономірності їх виникнення, функціонування і розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Релігієзнавство» є вивчення структури, понятійного апарату, основних етапів розвитку релігій світу та наукового релігієзнавства;

- засвоєння загальних відомостей про засновників релігійних систем, визнаних вчених-релігієзнавців, змісту священних писань, змісту релігійних доктрин, обрядових та культових особливостей релігій світу;

- набуття навичок до адекватної і неупередженої поведінки у ситуаціях світоглядного вибору та вирішенні питань пов'язаних з релігією;

- розвиток здатності до ведення ефективного бізнесу з урахуванням релігійних особливостей суб'єктів комерційної діяльності.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Релігієзнавство» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК7.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК10.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК13.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
ЗК14.	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.
-----	---

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен досягти таких запланованих результатів навчання:

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР2	Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.
ПР8	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин
ПР13	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту
ПР15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних
ПР20	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
ПР21	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки

4. Структура навчальної дисципліни

№ пп	Найменування тем курсу	Кількість годин										
		Денна форма навчання					Заочна форма навчання					
		Всього	Лекції	Семинари	СРС	ІКР	Всього	Лекції	Семинари	СРС	ІКР	
Змістовний модуль 1.												
1	Релігієзнавство як наукова дисципліна. Структура релігієзнавства	20	8	4	8	0	20	2	2	16	0	
2	Архаїчні форми релігії (фетишизм тотемізм анімізм, магія, шаманізм, рільничі культу)	20	8	4	8	0	20	2	0	18	0	
3	Етнонаціональні релігії і культури (Індія, Китай)	18	6	2	10	0	18	2	0	16	0	
4	Світові релігії. Буддизм	18	6	2	10	0	18	2	0	16	0	
5	Християнство	18	6	2	10	0	18	2	0	16	0	
6	Іслам	18	6	2	10	0	18	2	0	16	0	
7	Новітні релігійні течії та рухи	18	6	2	10	0	18	0	0	18	0	
8	Основи свободи совісті і віросповідання в Україні	20	6	2	12	0	20	0	2	18		
Усього годин		150	52	20	78	0	150	14	4	132	0	
Форма підсумкового контролю: диференційований залік												

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Релігієзнавство як галузь знань. Структура релігії, її функції та роль у духовному житті. Християнство. Ідейні вчення світових релігій. Буддизм і іслам як світові релігії. Нові релігійні рухи. Національні релігії народів світу. Державно-церковні відносини в історичному вимірі.

Тема 1. Релігієзнавство як наукова дисципліна. Структура релігієзнавства

Проблема визначення поняття «релігія». Основні структурні елементи релігії: віра, віровчення, культ, організація. Проблема походження релігії — натуралізм та супранатуралізм. Функції релігії. Релігієзнавство як специфічна сфера гуманітарного знання. Богословське і наукове релігієзнавство. Проблема класифікації релігії. Сучасне

релігієзнавство. Дисциплінарна структура релігієзнавства.

Тема 2. Архаїчні форми релігії (фетишизм тотемізм анімізм, магія, шаманізм, рільничі культу)

Проблема мінімуму релігії. Фетишизм як форма поклоніння матеріальним предметам. Тотемізм як віра первісної людини в її зв'язок із тваринним і рослинним світом. Анімізм як віра в духів і душі, їх надприродні властивості. Магія як прагнення надприродним чином вплинути на довколишній світ. Поняття «мани». Шаманізм як віра в надприродні можливості шамана. Характерні риси рільничих культур. Особливості первісних вірувань (відсутність чіткої системи віровчення, самостійного культу, церковної організації). Роль первісних релігійних вірувань в сучасних релігійних традиціях.

Тема 3. Етнонаціональні релігії і культу (Індія, Китай)

Соціальні та духовні передумови формування етнонаціональних релігій. Загальна характеристика етнонаціональних релігій (обмеженість одним етносом, народом або державою; поява поняття «Бог»; політеїзм; конкретизація вчення про потойбічний світ; формування ідеї потойбічної відплати; створення церковної організації). Спільні та відмінні риси в міфології та віровченні раних релігійних систем. Географія поширення раних релігій та культур.

Ранній період розвитку релігійних уявлень Індії. Міфологія Стародавньої Індії. Священні тексти індуїзму — Веди. Поняття про «Санатана Дхарму». Індуїзм. Трімурті — Брахма, Вішну, Шива. Поняття «аватар». Соціальна структура індуїзму. Основні релігійні напрямки — вайшнавизм, шиваїзм, тантризм. Джайнізм. Історія появи джайнізму. Основні віроповчальні положення. Священні тексти. Соціальні структури. Звичаї та обряди. Основні течії — дигамбари та шветамбари.

Давньокитайські міфологічні уявлення про природу, всесвіт та надприродне. Вплив держави на формування організованих релігій в Китаї. Конфуціанство. Особистість Конфуція. Формування священного канону конфуціанства — «У-Цзин» та «Си-шу». Становлення конфуціанства як державної релігії Китаю. Соціальна та релігійна доктрина. Даосизм. Концепція «Дао». Особистість Лао-Цзи. «Дао-Де Цзин» та «Дао-цзан». Становлення релігійного даосизму. Внутрішня та зовнішня алхімія.

Тема 4. Світові релігії. Буддизм

Особливості виникнення і розвитку світових релігій.

Виникнення буддизму в Індії. Особистість Сідхартхи Гаутами. Основи віровчення і культу. Священні тексти буддизму. Уявлення про людину і світ. Основні напрями буддизму — тхеравада, махаяна, ваджраяна. Ламаїзм. Чань-буддизм. Сучасний буддизм в світі та Україні.

Тема 5. Християнство

Соціальні і духовні передумови виникнення християнства. Філософські джерела християнства. Ісус Христос як засновник християнства. Становлення християнської церкви. Біблія (Святе Письмо). Основи християнського віровчення і культу. Символ християнської віри. Церковні таїнства. Розподіл християнства на православ'я, католицизм і протестантизм. Загальна характеристика католицизму. Українська Греко-Католицька Церква. Екуменічний рух. Історичні передумови виникнення протестантизму та його загальна характеристика. Християнство в сучасному світі і в Україні.

Тема 6. Іслам

Виникнення і поширення ісламу. Особливості віросповідання і культу в ісламі. Коран і Сунна. Головні напрями і релігійні течії в ісламі (сунізм, шіїзм, хариджизм). Шаріат. Суфізм. Іслам сьогодні — в світі та Україні.

Тема 7. Новітні релігійні течії та рухи

Загальні особливості і тенденції розвитку і функціонування сучасних новітніх релігій, культів і містичних рухів у сучасному світі. Характерні риси новітніх релігійних течій. Проблема деструктивності релігійних організацій. Класифікація сучасних новітніх релігій — неохристиянські релігійні течії, організації орієнталістського спрямування, неоязичництво, синкретичні рухи та культу, езотеричні організації. Сучасні неорелігії в Україні.

Тема 8. Основи свободи совісті і віросповідання в Україні

Конституційно-правові засади забезпечення свободи совісті в Україні. Принципи свободи совісті. Свобода совісті й толерантність. Закон України «Про свободу совісті і релігійні організації». Особливості економічної діяльності релігійних організацій в Україні. Конфлікти, що виникають на релігійному ґрунті. Статистичні дані щодо динаміки розвитку релігій в Україні.

6. Теми лекцій

№	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Релігієзнавство як наукова дисципліна. Структура релігієзнавства	8	2
2	Архаїчні форми релігії (фетишизм тотемізм анімізм, магія, шаманізм, рільничі культу)	8	2
3	Етнонаціональні релігії і культу (Індія, Китай)	6	2
4	Світові релігії. Буддизм	6	2
5	Християнство	6	2
6	Іслам	6	2
7	Новітні релігійні течії та рухи	6	0
8	Основи свободи совісті і віросповідання в Україні	6	0
Усього годин		52	14

7. Теми практичних занять

№ пп	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	<i>Не заплановано навчальним планом</i>		

8. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Релігієзнавство як наукова дисципліна. Структура релігієзнавства	4	2
2	Архаїчні форми релігії (фетишизм тотемізм анімізм, магія, шаманізм, рільничі культу)	4	0
3	Етнонаціональні релігії і культу (Індія, Китай)	2	0

4	Світові релігії. Буддизм	2	0
5	Християнство	2	0
6	Іслам	2	0
7	Новітні релігійні течії та рухи	2	0
8	Основи свободи совісті і віросповідання в Україні	2	2
Усього годин		20	4

9. Теми лабораторних занять

№ пп	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
<i>Не заплановано навчальним планом</i>		-	-

10. Теми самостійної роботи

№	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Релігієзнавство як наукова дисципліна. Структура релігієзнавства	8	16
2	Архаїчні форми релігії (фетишизм тотемізм анімізм, магія, шаманізм, рільничі культури)	8	18
3	Етнонаціональні релігії і культури (Індія, Китай)	10	16
4	Світові релігії. Буддизм	10	16
5	Християнство	10	16
6	Іслам	10	16
7	Новітні релігійні течії та рухи	10	18
8	Основи свободи совісті і віросповідання в Україні	12	18
Усього годин		78	132

11. Завдання для самостійної роботи

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

- Сформулюйте основні підходи до проблеми визначення поняття «релігія».
- Дайте коротку характеристику основним елементам структури релігії.
- Назвіть дисципліни, які утворюють структуру релігієзнавства.
- Назвіть основні підходи в аналізі природи й сутності релігії.
- Яка різниця між конфесійним та академічним релігієзнавством?
- Які функції виконує релігія?
- Які основи для класифікації релігій ви знаєте?
- Охарактеризуйте предмет, метод і місце релігієзнавства в системі суспільних наук.
- Дайте узагальнену характеристику релігійним віруванням та культурам у первісному суспільстві.
- Що таке фетишизм?

11. Що таке тотемізм?
12. Що таке анімізм?
13. Що таке магія?
14. Яке значення для розвитку світових релігій мав шаманізм?
15. Назвіть особливості розвитку етнонаціональних релігій.
16. Які напрямки в релігії індуїзму вам відомі?
17. У чому полягають особливості віровчення і культу в джайнізмі?
18. У чому полягають особливості віровчення і культу в конфуціанстві?
19. У чому полягають особливості віровчення і культу в даосизмі?
20. У чому полягають спільні особливості виникнення й розвитку світових релігій?
21. Чим відрізняються між собою три напрями буддизму?
22. Розкрийте специфіку іудаїзму як національної релігії євреїв.
23. У чому полягає особливість віровчення й культу в християнстві?
24. Розкрийте зміст християнського символу віри.
25. Біблія як священна книга і пам'ятка світової культури.
26. Ісус Христос як засновник християнства.
27. Поділ християнської церкви на православ'я, католицизм і протестантизм.
28. Розкрийте особливості віросповідання і культу в католицизмі.
29. Розкрийте особливості віросповідання та культу в православ'ї.
30. Розкрийте особливості віросповідання і культу в протестантизмі.
31. У чому полягає особливість віровчення й культу в ісламі?
32. Охарактеризуйте Коран як священну книгу мусульман.
33. Проаналізуйте основні течії ісламу (шиїзм, сунізм, суфізм, хариджизм).
34. Як розвивалася греко-католицька церква в Україні?
35. У чому проблеми розвитку та функціонування християнських церков у сучасній Україні?
36. Розкрийте зміст категорій свобода совісті, свобода релігії і свобода церков.
37. У чому виявляється толерантність у міжконфесійних відносинах?
38. Що ви знаєте про новітні релігійні течії в світі і в Україні зокрема.
39. У чому суть екуменічних процесів у сучасному світі?
40. Які існують пріоритети державної політики України щодо релігії та церкви?

Теми рефератів

Тема реферату обирається студентом із наведеного переліку тем, можливо обрати тему і за власним вибором, але в такому разі вона повинна відповідати тематиці дисципліни і бути попередньо узгодженою з викладачем.

Тема, план і зміст реферату повинні бути взаємовідповідними.

До реферату обов'язково додається список використаних джерел.

Вимоги до оформлення:

- 1) Шрифт Times New Roman, 14 розмір шрифту, міжрядковий інтервал 1,5.
- 2) Розміри полів мають відповідати: верхнє і нижнє 2 см, лїве 3 см, правє 1 см.
- 3) Відступ першого рядку абзаців 1,25 см. Рівняння абзаців по ширині, назв розділів — по центру.
- 4) Титульна сторінка повинна відповідати вимогам університету до оформлення письмових робіт.
- 5) Обсяг реферату без титульної сторінки не повинен перевищувати 20.000 знаків, або 5.000 слів (цю статистику можна подивитися у нижньому лівому кутку редактору MS Word).
- 6) Список використаних джерел оформлюють відповідно до вимог бібліографічного опису (Державний стандарт України ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»).

Вимоги до змісту:

1) Реферат починається з розділу «ВСТУП», в якому у вільній формі мають бути викладені зауваження щодо тексту загалом, описаний спосіб реферування, коротко викладена головна ідея та тема тексту.

2) У змістовній частині реферату, яка називається «ЗМІСТ» в залежності від обраного способу реферування мають міститися відомості про досліджуваний текст.

3) У частині «ВИСНОВКИ» мають міститися висновки щодо опрацьованого тексту. У висновках має бути стисло викладена головна ідея твору, його ключові положення та мета, інтелектуальні враження автора реферату від опрацьованого тексту.

1. Специфіка релігієзнавчої науки, об'єкт і предмет наукового дослідження.
2. Близький Схід у давнину – осередок виникнення багатьох релігій.
3. Проблема функцій релігії.
4. Взаємозв'язок релігії і моралі, економіки, права.
5. Первісні релігійні вірування на українських землях.
6. Роль пророків в етнонаціональних релігіях.
7. Священні книги етнонаціональних релігій.
8. Зороастризм та іудаїзм: спільне та відмінне.
9. Політеїзм, монотеїзм, пантеїзм в етнонаціональних релігіях.
10. Загальнолюдські норми моралі в етнонаціональних релігіях.
11. Особливості східнослов'янського язичництва.
12. Релігія скіфських племен.
13. Політеїзм, тенденції до монотеїзму у східнослов'янському язичництві.
14. Поява іудаїзму та християнства на українських землях.
15. Людина у релігійному вченні буддизму.
16. Філософія буддизму.
17. Медитація у буддизмі.
18. Буддизм як релігія і етико-філософське вчення.

19. Історія вільнодумства.
20. Сакралізація і секуляризація у сучасному мистецтві.
21. Архітектурна спадщина: питання сакралізація і секуляризації.
22. Форми духовної культури і релігія.
23. Шляхи поширення християнства в Україні-Русі.
24. Петро Могила – видатний релігійний діяч.
25. Католицькі впливи в Україні: історія і сьогодення.
26. Іудаїзм в Україні.
27. Іслам в Україні: історія і сучасність.
28. Буддизм як релігія і етико-філософське вчення.
29. Статистика та соціологія про поширення релігій.
30. Географія поширення християнства.
31. Географія поширення ісламу.
32. Географія та статистика православних віруючих в Україні.
33. Католики, греко-католики та протестанти в Україні.
34. Тринітарний догмат.
35. Есхатологічна концепція у християнстві.
36. Церковна організація християнських конфесій.
37. Постать Діви Марії у християнстві.
38. Біблія як релігійна, історична та культурна пам'ятка.
39. Екуменічний рух у християнстві.
40. Нові релігії та релігійні рухи в Україні.
41. Неоіндуїзм та необуддизм.
42. Синтетичні релігії.
43. Езотеричні об'єднання.
44. Саєнтологічні рухи.
45. Розмежування понять, що стосуються свободи совісті та релігійних переконань.
46. Релігійні права людини.
47. Свобода совісті в Україні.

12. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диф.залику)

1. Проблема визначення поняття «релігія».
2. Проблема походження релігії.
3. Структура релігії.
4. Функції релігії.
5. Дисциплінарна структура релігієзнавства.
6. Релігієзнавство як специфічна сфера гуманітарного знання.

7. Проблема класифікації релігій.
8. Ранні релігійні вірування: анімізм, фетишизм, тотемізм, магія, шаманізм.
9. Ранні етнонаціональні релігії – загальна характеристика.
10. Ведичні релігії Стародавньої Індії, загальна характеристика.
11. Джайнізм.
12. Конфуціанство.
13. Даосизм.
14. Іудаїзм.
15. Буддизм.
16. Соціально-економічні та духовні передумови виникнення християнства.
17. Ісус Христос як засновник християнської релігії.
18. Біблія (Святе Письмо) як головне джерело християнського віровчення.
19. Особливості віросповідання і культу в православ'ї.
20. Особливості віросповідання і культу в католицизмі.
21. Особливості віросповідання і культу в протестантизмі.
22. Особливості віросповідання і культу Української греко-католицької церкви.
23. Іслам, основні напрями та релігійні течії.
24. Коротка характеристика конституційно-правових основ забезпечення свободи совісті в Україні.
25. Свобода совісті й толерантність.
26. Новітні релігійні течії.
27. Екуменізм у християнському світі.
28. Релігієзнавство, його об'єкт і предмет.
29. Богословське та академічне релігієзнавство.
30. Релігієзнавство і теологія.
31. Природа релігії та її функціональність.
32. Класифікація релігій.
33. Сутність та особливість релігії як суспільного феномена.
34. Визначення та структура релігії.
35. Специфіка та рівні релігійної свідомості.
36. Трансцендентне в релігії.
37. Релігійна картина світу.
38. Роль і функції релігії в суспільстві.
39. Особливості первісних форм релігії.
40. Основні форми первісних вірувань.
41. Характерні риси національних релігій.

42. Релігія і нація.
43. Релігії Індії.
44. Релігійний світ Китаю.
45. Іудаїзм – національна релігія євреїв.
46. Священні книги, умови виникнення та розвитку буддизму.
47. Світоглядні основи, віровчення і культ буддизму.
48. Історичні умови виникнення ісламу.
49. Віровчення і культ ісламу.
50. Коран – священна книга мусульман.
51. Формування християнства.
52. Загальна характеристика віровчення християнства.
53. Християнська моральна доктрина.
54. Культ, свята та обряди християнства.
55. Розкол християнства. Виникнення католицизму і православ'я.
56. Католицьке віровчення, культ, обрядність.
57. Католицька церква. Папство і папська держава.
58. Католицизм в сучасному світі.
59. Протестантизм, причини виникнення та особливості його вчення.
60. Течії раннього протестантизму (лютеранство, кальвінізм, англіканство).
61. Основні течії пізнього протестантизму (баптизм, адвентизм, Свідки Ієгови, п'ятидесятництво, мормонство тощо).
62. Виникнення і оформлення православ'я.
63. Символи віри православ'я.
64. Православ'я в сучасному світі.
65. Відмінність православ'я від інших християнських конфесій.
66. Історія написання Біблії та її структура.
67. Основний зміст Старого Заповіту. Декалог.
68. Новий Заповіт в структурі Біблії.
69. Роль Біблії історії людства.
70. Дохристиянські вірування східних слов'ян.
71. Хрещення Київської Русі та основні етапи розвитку християнської церкви в Україні.
72. Характерні риси українського православ'я.
73. Релігія і церква в Україні на сучасному етапі.
74. Свобода совісті, релігії, віросповідання, церкви.
75. Майбутнє релігій.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях: вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо); метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-ор -орієнтовані тощо); кейс-метод (вирішення ситуацій тощо); практичний, пошуковий метод.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Релігієзнавство» використовуються такі методи оцінювання: для поточного контролю у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проєктів, творчих завдань, тощо; для модульного контролю у вигляді письмової відповіді, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо; для підсумкового контролю проведення екзамену (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.).

15. Засоби діагностики результатів навчання

Теоретичні питання, практичні завдання, завдання для проведення письмових модульних контрольних робіт, питання для опитування під час практичних завдань, індивідуальні питання, питання для поточного контролю, тести, питання для підсумкового контролю.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Рекомендоване оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

№	Вид навчальної діяльності здобувачів вищої освіти*	Кількість балів
1.	Реферат, есе	1-5
2.	Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач	1-5
3.	Індивідуальне завдання	1-5
4.	Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
5.	Ділова гра, практичний кейс, тощо.	1-10
6.	Участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо)	1-10
7.	Модульний контроль (для денної форми здобуття освіти)	1-20
8.	Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти враховується їх наступне ранжування:

I рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє усім обсягом навчального матеріалу на теоретично-репродуктивному рівні

II рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє повним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами

III рівень знань. Здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює власні думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань аудиторної і самостійної роботи.

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА А ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для диференційованого заліку, екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для недиференційованого заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота								Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Самостійна робота		
1	2	2	2	2	2	2	2		10	40
Модульний контроль 1 - 20										

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50	10	50	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Релігієзнавство» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- варіанти завдань для модульного контролю;

- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

19. Рекомендована література

Базова література:

1. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України № 987-ХІІ від 23.04.1991: URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
2. Академічне релігієзнавство : Підручн. для студентів вищих навч. закладів / За ред. А. М. Колодного. - К. : Світ Знань, 2000. - 862 с.
3. Гнот С. І. Релігієзнавство : навч. посіб. / С. Гнот. - Л. : ЛДУФК, 2015. - 164 с.
4. Закович М. М. Релігієзнавство : підручник / Є. К. Дулуман, М. М. Закович, М. Ф. Рибачук та ін. - К. : Вища школа, 2000. - 349 с.
5. Історія релігії в Україні : в 10 т. / А. М. Колодний (голова) та ін. - К., 2014, 178 с.
6. Академічне релігієзнавство (мультимедійне доопрацьоване видання). За ред.. А. Колодного. — Львів, 2007.
7. Колодний А. та ін. Релігієзнавство. Підручник. — К., 2004.
8. Присухін С. І. Релігієзнавство: навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. — 192 с.
9. Релігієзнавство: хрестоматія: навчально-методичний посібник / Присухін С. І. — К.: КНЕУ, 2010. — 231, [1] с.
10. Релігієзнавчий словник. За ред.. А. Колодного, Б. Лобовика. — К., 1996.
11. Яроцький П. Л. Релігієзнавство: Підручник / Яроцький П. Л. — Кондор-Видавництво, 2013. — 442 с.

Додаткова література:

1. Арістова А. В. Релігієзнавство. Підручник. — К., 2008.
2. Арну А. История инквизиции. – СПб, 1995.
3. Практичне релігієзнавство / За ред.. А. Колодного і Л. Филипович. — К., 2012.
4. Конфесіологія релігії. Колективна монографія. За ред.. А. Колодного і Л. Филипович. — К., 2009.
5. Бабій М. Ю. Свобода совісті: філософсько-антропологічне і релігієзнавче осмислення. – Київ, 1994.
6. Релігія в контексті культурно-цивілізаційного діалогу. Колективна монографія. За ред.. А. Колодного і Л. Филипович. — К., 2010.
7. Релігійні процеси в перспективі їх виявів. Колективна монографія. За ред.. А. Колодного і Л. Филипович. — К., 2012.
8. Саган О. Н. Національні прояви православ'я: український аспект. Монографія. — К., 2001.
9. Релігія і нація в суспільному житті України і світу. Колективна монографія. З ред. Л. Филипович — К., 2006.
10. Булгаков С.Н. Православие: Очерки учения православной церкви. – М., 1991.
11. Бистрицька Є. В. Східна політика Ватикану в контексті відносин Святого Престола з Росією та СРСР (1878—1964 рр.). Монографія. — Тернопіль, 2008.

12. Клімов В. Українські православні монастирі та чернецтво: позиція в національній історії. Монографія. — К., 2008.
13. Шевченко В. Україна духовна: події, постаті, явища. Монографія — К., 2008.
14. Десятитомник «Історія релігії в Україні»
15. Васильев Л. История религий Востока. — М., 1988.
16. Вихнович В.Л. Иудаизм. — СПб., 2006.
17. Вонг Е. Даосизм. — М., 2001.
18. Гараджа В. Социология религии. — М., 1996.
19. Гараджа В.И. Протестантизм. — М., 1971.
20. Гергей Е. История папства. — М., 1996.
21. Головащенко С. Історія християнства. — К., 1999.
22. Грановская Р.М. Психология веры. — СПб., 2004.
23. Дамаскин И. Точное изложение православной веры. — Ростов-на-Дону, 1992.
24. Доусон К.Г. Религия и культура. — СПб., 2001.
25. Єленський В. Релігія після комунізму. — К., 2002.
26. Зелинский Ф.Ф. Древнегреческая религия. — К., 1993.
27. Зелинский Ф.Ф. Религия эллинизма. — Томск, 1996.
28. Історія релігії в Україні: Навчальний посібник. — К., 1999.
29. Казакова А. Второй Ватиканский собор. — М., 1973.
30. Каниткар В.П., Оуэл Коул У. Индуизм. — М., 2003.
31. Карташев А.В. Очерки по истории Русской церкви. — М., 1993. Т.1-2.
32. Кеоун Д. Буддизм. — М., 2001.
33. Кимелев Ю.А. Философия религии: систематический очерк. — М., 1998.
34. Ковальский Я.В. Папы и папство. — М., 1986.
35. Кочетов А.Н. Буддизм. — М., 1983.
36. Кочетов А.Н. Ламаизм. — М., 1973.
37. Лозинский С.Г. История папства. — М., 1986.
38. Лубський В.І., Предко О.І. Психологія релігії. — К., 2004.
39. Малерб М. Религии человечества. — М., 1992.
40. Малявин В.В. Конфуций. — М., 1992.
41. Мечковская Н.Б. Язык и религия. — М., 1998.
42. Миркина З., Померанц Г. Великие религии мира. — М., 1995.
43. Митрохин Л.Н. Понятие религии. — М., 2003.
44. Митрохин Л.Н. Религии «нового века», — М., 1985.
45. Накорчевский А.А. Синто. — СПб., 2000.
46. Павлов С., Мезенцев К., Любіцева О. Географія релігій. — К., 1998.
47. Панова В., Бахтин И. Жизнь Мухаммеда. — М., 1990.
48. Переломов Л.С. Конфуций: жизнь, учение, судьба. — М., 1993.
49. Пупар П. Вера католической церкви. — М., 1992.
50. Пучков П.И. Современная география религий. — М., 1975.
51. Саган О. Вселенське православ'я: суть, історія, сучасний стан. — К., 2004.
52. Самыгин С.И., Нечипуренко В.Н., Полонская И.Н. Религиоведение: социология и психология религии. — Ростов-на-Дону, 1996.
53. Свобода віровизначення, церква і держава в Україні. — Київ, 1996.
54. Степанова Е.А. Постигение веры. — Екатеринбург, 1998.
55. Телушкин Д. Еврейский мир. — М., 1992.
56. Токарев С. А. Религия в истории народов мира. — М., 1976.
57. Токарев С.А. Ранние формы религии. — М., 1990.
58. Томпсон М. Философия религии. — М., 2001.
59. Торчинов Е.А. Даосизм. — СПб., 1993.
60. Торчинов Е.А. Религии мира: опыт запредельного. Психотехника и трансперсональные состояния. — СПб., 1998.
61. Уилсон Б. Саентология. — Копенгаген, 1998.
62. Филипович Л. Етнологія релігії. — К., 2000.

63. Филипович Л. О. Новітні релігійні течії: український контекст (огляд, документи, переклади). – К., 2000.
64. Форвард М. Религия. – М., 2003.
65. Шах И. Суфизм. – М., 1994.
66. Шохин В.К. Диалог религий: идеология и практика // Альфа и Омега. – М., 1997. №1(12). – 281-295; №2(13). – 223-240.
67. Янг Л. Сущность иудаизма. – М., 1993.

Словники та ілюстровані видання:

1. Индуизм. Джайнизм. Сикхизм: Словарь. – М.: Республика, 1996.
2. История религий мира. Энциклопедия в 2 т. – М., 1996.
3. Наглядно о религиях. – Минск, 2000.
4. Народы и религии мира: Энциклопедия. – М., 1998.
5. Религии мира. Справочное издание. «Белфакс». – М., 1996.
6. Релігієзнавчий словник. – К., 1996.
7. Элиаде М., Кулиано И. Словарь религий, обрядов и верований. – М., 1997.

20. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Української православної церкви Московського патріархату – <http://www.orthodox.org.ua>
2. Офіційний сайт Української православної церкви Київського патріархату — <http://www.cerkva.info>
3. Офіційний сайт Української автокефальної православної церкви — <http://www.uaoc.net>
4. Офіційний сайт Української греко-католицької церкви — <http://www.ugcc.org.ua>
5. Офіційний сайт Києво-Житомирської дієцезії Римо-Католицької церкви — <http://www.kyiv-zhytomyr.com.ua>
6. Офіційний сайт Всеукраїнського союзу церков євангельських християн-баптистів — <http://www.ecbua.info>
7. Офіційний сайт Духовного управління мусульман України — <http://www.islamyat.org>
8. Офіційний сайт Духовного управління мусульман Криму — <http://www.qirimmuftiyat.org.ua>
9. Офіційний сайт Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій — <http://www.vrciro.org.ua>
10. Релігійно-інформаційна служба України — <http://www.risu.org.ua>